

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

15 De rerum permutatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

DE RERVM PERMUTATIONE.

TITVLVS XV.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et quid permutatio.

PERmutatio affinis est emtioni. *a* Et multa communia cum ea habet: *b* quamvis in pluribus ab ea distinguatur. *c* Et proinde de permutatione dicemus post emtione[m], prout distinguitur ab emtione aliisque contractibus. *d* Permutare, ¶ nihil aliud est quam aliud pro alio accipere & dare. *e* Dicitur & cambium alicubi, *f* apud summos pontifices & alios.

SCHOLIA.

a leg prima, de contrahen. emtio. Pandect. l. 2. Cod. de rerum permutatione. lib. 4. tit. 64. l. 2. eod. tit. Pandect. qui rem permutatam accipit, similis est emtori. l. final. ex quibus causis in possess. eat. lib. 42. Pand. tit. 4. ideo facile possunt isti contractus misceri & confundi, ut in c. ad questiones, 6. de rerum permutat. quin & nomen commutationis, potest convenire omnibus commerciis hominum, ut notat & disputat Aristot. 5. Ethico.

b Nam primo, utraque bonafidei. cap. cum venerabilis, 6. de exceptio. §. actionum, de actio. leg. 2. Cod. de rerum permutat. deinde. ex utraque vsucapiendi datur causa, leg. sequitur, §. de illo, de vsucap. Pandect. 3. pro utraque competit evictio. leg. 1. C. de rerum permuta. 4. pro utraque datur cautio pro seruo furtis noxiisque esse solutum, leg. final. de rer. permuta. P. 5. pro utraque redhibitio. leg. sciendum, §. penul. de adil. edict.

c Differentia plures, nam emtio consensu fit & perficitur: permutatio re, leg. 1. §. final. de contrahen. emtio. Pandect. leg. 2. de actio. Pandect. leg. 1. de rerum permutat. & traditio firmat permutationem, leg. ex

placito, de rei permutat. Pandect. in venditione alius emtor, alius venditor, in permutatione uterque permutator. leg. 1. §. penultim. de contrahen. emtio. l. 1. de rerum permuta. 3. quidam contractum permutationis dicunt innominatum, cum emtor sit nominatus, ut supra docuimus, 4. in permutatione, qui eam ex sua parte implevit, alio non implente potest pœnitere, leg. si pecuniam ideo §. de conditio. causa data causa non sec. Pand. ut & ei qui non implevit adhuc licet, leg. 1. §. final. de rerum permuta. Pandect. Neque ulla datur actio ex permutatione simplici, leg. 3. & 4. C. de rei permutatio. nisi stipulatio implendi intercesserit, dict. leg. 2. & 3. & leg. emtione. C. de rerum permutatione, in emtione contra, leg. in civilem, 12. C. de rei vendica. l. 1. & 2. de contrahen. emti. cum similib.

d Alioquin & permutatio generali nomine videtur inesse omnibus contractibus, maxime in emtione, in qua meorum pro pretio datur, indeque emtio, ex illa commutatione nata dicitur, leg. 1. de contra. emtio. Pand.

e Contractus innominatus ut des, leg. naturalis. §. 1. de praescript. verb. P.

f ut in cap. cum venerabilis, 6. de excep. lib. 2. tit. 25.

g ut in vsibus feudorum, §. cum autem quis dixerit, si de inuestitura controuerfia fuerit, lib. 1. feudorum. tit. 4. §. si quis fecerit, quo tempore miles inuestituram petere debeat, eod. lib. 1. feudor. tit. 22.

CAPVT. II.

Quotuplex permutatio.

PERmutatio alia simplex seu pura, alia non simplex, quæ fit sub conditione, aut modo, quemadmodum de aliis contractibus dictum est. *a* Alia coacta quodammodo, *b* alia spontanea. *c* Permutatio simplex, interdum est sine stipulatione & traditione, quæ nõ obligat, *d* interdum cum stipulatione, *e* interdum cum traditione

tionem ab utraque parte factam, & istam obligant.

S C H O L I A.

a *obligationum fere, 44. de actio. Pandect. §. omnis stipulatio, de verborum obligat. Conditio porro in permutationibus beneficiorum semper apposita intelligitur, Si utrinque traditio & renuntiatio fiat beneficiorum, & fiat accipientium, aliter nihil agi censetur. leg. 1. de rerum permuta. Pandect. de modo & conditione adiectis permutationi tractatur in l. in reb. 6. & l. final. C. eod. tit.*

b *ut quando ab uno loco presertim beneficio, per superiorem in alium transfertur, ut in l. de translatio. Episcop. & can. auaritia, de praben. Atque Festus dicebat proprie permutationem esse, cum de loco in locum fit translatio, commutationem autem, cum aliud pro alio, substituitur, quāquam hac sint hodie in promiscuo usū.*

c *Spontanea illa est, quae valida est, ex consensu dominorum facta.*

d *Quia ex ea non nascitur actio. leg. ex placito, de rerum permuta. C. l. 1. §. permutatio autem, eo. tit.*

e *Et oritur actio ex stipulatu. d. leg. ex placito.*

f *l. 1. §. permutatio, de rerum permuta.*

C A P V T. I I I.

Permutatio de quibus fiat.

DE omnibus, quae in commercio hominum sunt, dummodo sint dantis, a permutatio fieri potest, nisi speciali nomine prohibeatur, non secus, quam alienatio, cuius ipsa species quoque est. *b* Permissa & certo modo ecclesiasticorum beneficiorum permutatio, adhibito superioris consensu, & non aliter. *c* Mancipia autem ecclesiastica non conuenit commutari, nisi ad libertatem, & vel nisi sint fugitiua. *e* Res quoque aliae ecclesiasticae ad proprietatem ecclesiae pertinentes cum aliis ecclesiasticis permutari possunt, etiam ad proprietatem ad aequalitatem reddituum con-

stituendam. *f* Item spiritualia cum aliis spiritualibus inter personas idoneas, & cum auctoritate superioris permutantur, non etiam spiritualia cum temporalibus. *g* Permutat & ecclesia sua temporalia cum principem, si causa rationalis id exposcat, & res quam princeps permutat maior sit, vel aequalis, pragmatica sanctione super hoc promulgata. *h*

S C H O L I A.

a *l. 1. de rei permutat. Pandect. non de alienis. d. l. 1. §. ideoque Pedius.*

b *Alienationis nomine continetur permutatio, in c. nulli liceat, 5. de rebus eccles. non alien. & nouell. 7. de non alien. vel permuta. rebus eccles.*

c *Permutationes prabendarum, de iure propria auctoritate possessorum, vel etiam dignitatum fieri non possunt, maxime petitione premissa, quae in spiritualibus vel aliis connexis simonia labem inducit. Episcopi autem auctoritas & sollicitudo huic obicitur, nam is prospicit, qui considerata necessitate vel utilitate ecclesiarum, & personarum poterit prepositos ab una in aliam ecclesiam transferre, ut qui in uno loco minus utiles sunt, possunt alibi utilius se exercere. cap. quassitum est, 5. de rerum permuta. Hoc modo intelligitur concilium Thuronense prohibuisse commutationem prabendarum, in ca. maioribus, 8. de praben. nempe sine auctoritate superioris, nam qui ita fecissent priuabantur, cap. cum olim. 7. de rerum permuta. nisi dispensatum esset cum illis, cap. cum vniuersorum, 8. eo. tit. meretur quippe dici collusio improbata potius quam permutatio, renuntiatio & receptio beneficii facta propria auctoritate priuatorum, cum non careat suspitione fraudis, simonia, & negotiationis illicita, & inducit ita priuationem beneficii. capit. tertio, de collusio. de regen. libr. 5. tit. 22. Ideo dicimus certo tantum modo permitti permutationem beneficii inter titulares, cum auctoritate superioris, non de omni-*

bus beneficiis aut semper, veluti si pendente possessione titulari, beneficium fuerit vntum alteri, nam illud permutari nequit, Rota decis. 160. quia vocare amplius post unionem non potest. cap. unic. vers. quidam, de excess. pralat. qua & de aliis, qua vacare nequeat obtinere, ex iuris pontificii corpore licebit observare. Debent enim esse beneficia permutabilia, qua renuntiare possint in manibus eius, qui habet potestatem admittendi renuntiationem, ut postea tantum conferantur compermutantibus non aliis, clem. 1. de rerum permuta. c. 1. eod. tit. in Sex. capit. inter, de praben. tractatur de auctoritate prestanda a superiore. in cap. quassitum, de rerum permuta. addendus & consensus eorum, ad quos pertinet collatio, electio, aut presentatio, gloss. in clem. unic. de rerum permuta. & consensu permutare volentium. c. 1. eo. tit. apud Gregorium. ibid. communi voluntate. Item & observandum, ut permutatio fiat iuris beneficii cum iure alterius, fieri enim non potest cum iure ad rem de iure, c. si. de rerum permuta. Rebuffus in praxi beneficiorum, in rescripto permutacionis. Hostiensis in summa eius tituli, de rerum permutacione, §. quid potest permutari.

d c. 2. de rerum permuta.

e cap. iniustum videtur, 4. de rer. permutat. can. fugitivus. 12. q. 2.

f cap. ad questiones, 6. de reb. eccles. non alie. atque hanc commutationem inter ecclesias & xenodochia ad eorum utilitatem, permittit Iustinianus, nouella 54. §. fin. titulo constitutio. qua ex adscriptio & liberatos liberose esse vult, & c. inquisitione utilitatis, & decreto iudicis interveniente, aut hent. item sibi iurent, de sacrosanct. eccles.

g cap. si. de rerum permutat. cap. statuimus, de transactio. cap. praterea, eod. tituli. Cum enim nullo pretio spiritualia aestimari possint, ita nec vendi illo, aut cum alia re temporali aestimata aestimari queunt, nec admittere aequalitatem cum his in permutacione requisitam, capit. querelam, de simonia.

h cap. 1. de rerum permuta. c. 2. §. sed & permutare, 10. q. 2. Auth. sed & permutare, de sacrosanct. eccles. §. finimus igitur, de non aliena. & permutan. rebus ecclesiasti. in c. 2. nouella 7. ex quo sumitur est. ca. 1. de rerum permut. & proinde pro eius explanatione perpendi debet nouella, ait enim, permutacione illam permitti Imperatori primum seruata commoditate ecclesie, rursum, si modo ea res ecclesie ad utilitatem reipub. pertineat. item 3. indemni reddita ecclesie, re maiori vel aequali ei prestata. 4. ut precedat permutacionem pragmatica sanctio, qua precipiat ecclesie rem illam reipublice dari, & communi utilitati. Prohibetur & ibidem aliis hac permutandi cum rebus ecclesie facultas, daturque soli imperatori privilegium duplici ratione, prior quod sacerdotium & imperium non multum inter se differant, 2. quia omnis abundantia & status ecclesie ex imperialibus munificentis perpetuo prabetur. Sic & in cap. 1. seu §. 1. nouella 120. de alienat. & emphytheos. prohibetur rerum immobilium omnium ecclesie alienatio, nisi solum ad imperialem domum commutatio facta sit. Imo olim permutare ecclesie res solum permittum erat cum principe, & postea inter se ecclesiis permutatio concessa, §. final. nouella 14. dehinc & prohibitum fuit, re peruenientes ab ecclesiis per permutacionem ad principem extra domum imperatoris exire per alienationem quamlibet. nouella 55. titulo, ut de cetero commutationes ecclesiasticarum rerum, & c. donec id ipsum fuit correctum nouella 119. ca. 10. §. legem ut sponsalitia largitas proprii sit contractus.

CAPVT. IIII.

Qui permutare possint.

Qui rei dominium transferre possunt, illi eam per se cum alia permutare possunt non aliter. **¶** Quare personæ ecclesiasticæ

sticæ generaliter sua auctoritate, vt nec alienare, donare, vendere, sic nec commutare res ecclesie possunt sine consensu superioris, & absque solemnitate & necessitate, b aut sine consensu capituli. c Et si de facto faciant temere, reuocari possunt a successoribus in beneficio. d multo minus licet episcopo terras ecclesiarum sibi subditarum cum aliis permutare, nisi de eorum consensu. e

SCHOLIA.

- a Nam qui alienam rem dat, vt dixi ante, nullam reddit permutationem. l. 1. §. ideoque Pedius, de rerum permutat. Transfert enim dominium, quo nomine differt ab emtione. dist. §. ideoque Pedius, & capit. cum venerabilis, 6. de exceptio. libr. 2. titul. 2. §. transferre autem dominium non potest, qui non habet. leg. nemo plus iuris, de regul. iuris. leg. traditio, de acquirend. rerum domi. cap. quam autem, 5. de iure patronat. capit. Daibertum, 1. questio. 7. Quamobrem is non poterit permutare, qui rebus suis non potest renuntiare, vt minor 14. annorum. capit. si annum, de iudic. in Sex. non furiosus, & similes. l. in negotiis, de regul. iur. qui autem per se possunt. poterunt & per procuratorem etiam beneficia ecclesiastica permutare. c. 1. §. cap. non indistrete, de procur. in Sex. Rota decisi. 417. nota vbi permutatio, in antiq.
- b c. diaconi, vel presbyteri, 3. §. cap. precaria, 44. c. sine exceptione, 5. 2. 1. 2. 9. 2.
- c. vt super 8. §. fin. de reb. eccles. non alien. saltem ex honestate, vt notat ibi glossa.
- d capit. 2. de rerum permutat. nempe si sine utilitate aut necessitate ecclesie, vt in aliis alienationibus temere factis, statutum in capit. si quis presbyterorum, de rebus eccles. non aliena. ca. 2. de precario. can. monemus, 1. 2. quest. 2. can. quod quis commiserit, 3. §. 9. 9.
- e cap. 1. de reb. eccles. non alien. & ibi glossa, hoc intelligit si sine causa id facere vellet, contra sicum causa. Quia & cum causa

potest vni ecclesie adimere, vt alteri concedat. c. ad audientiam, de ecclesiis adifican. ca. precipimus, §. sicut duo, 16. q. 1. ca. sicut vnire, de excessib. prelat.

CAPVT V.

De forma permutandi.

PERmutationis generaliter forma alia non est, quam rem vnâ vel plures pro alia aliisve æqualitate seruata, a sponte dare, transferendi domini permutandive causa. b Solemnitas quoque permutandi res ecclesiasticas, alia non est, quam vendendi vel alienandi eadem. c Sic pari modo declaratur irrita episcoporum donatio, venditio, & cõmutatio rerum ecclesie, absque collaudatione & subscriptione clericorum. d In aliarum rerum permutationibus, quæ iure ciuili de forma permutandi sunt tradita, e poterunt & hoc iure requiri, si quando personæ ecclesiasticæ inter se vel cum aliis laicis permurent. Quia iura pontificia non dedignantur legibus ciuilibus in temporalibus vti. f In permutatione tamen beneficiorum ecclesiasticorum, exigunt præcedentem renuntiationem spontaneam possessorum beneficiorum factam coram superiore, g & admissionem & collationem eius, qui potest admittere, iuxta consensum compermutantium, si causa ei iusta videatur. h

SCHOLIA.

- a leg. 1. de rerum permuta. P. leg. ex placito, C. eod. l. traditionibus. C. de pact. res cum re permutatur principaliter, accedit tamen principali rei aliquando pecunia pro supplenda æqualitate, vt in ca. ad quaestiones, de rerum permuta. quia tamen accessoria pecunia est, non debet excedere valorem rei, cui additur, esset namque tunc pro pretio, & constitueret emtione. leg. 1. de rerum permutatio. l. 1. de contrahend. emtio. Pandect.
- b Nam iure communi, nemo iniurius rem

G g g

suam alii dare cogitur, aut distrahere. leg. A
nec emere, de iure deliberand. Cod. leg. du-
dum, l. inuitum, C. de contrab. emtio. ne-
que quisquam suum beneficium ecclesia-
sticum inuitus cogitur relinquere, ca. final.
de cleric. agrot. a. cap. fin. de capel. monach.
Et si de facto cogatur, restituitur in inte-
grum. cap. 2. de restitutio. spoliato. titul. 2.
lib. 13. Neque contra quis alienam rem si-
bi acquirere si nolit compellitur. dict. l. nec
emere, de iure delib. leg. inuito, 70. de reg. B
iur. Pandect. nemo etiam si nolit, benefi-
cium ecclesiasticum sibi collatum accepta-
re cogitur, ca. si tibi absentis, de prabend. in
Sex. c. quam sit, 6. de electio. in Sex. proinde
neque permutatio fit nisi ab eo, qui vult
rem suam a se abdicare, & ab eo qui alie-
nam rem veli sibi acquirere.

c cap. sine exceptione, 2. questio. 2. cap. cum
apostolica 7. §. e contrario, cap. tua nuper.
§. 1. de his, que fiunt a prelat. sine consen.
cap. libr. 1. tit. 10.

d ca. 1. de his, que fiunt a prelat. sine consen.
cap. ca. non liceat, ca. alienationes. 12. q. 2.
quod in magnis rebus, non exiguis intelli-
gitur locum habere, in quibus sine illa so-
lemnitate alienatio fit, non tamen sine vti-
litate & necessitate ecclesie, can. terrulas,
12. q. 2. c. ceterum, de donat.

e tit. de rerum permuta. P. & C. l. naturalis,
§. 1. de prescrip. verb.

f cap. 1. de oper. noni nuntia.

g Sic superiorū auctoritas, & collatio renun-
tiationum beneficiorum coram eo, facti ius-
tum titulum possessionis beneficii, Clem.
vnic. de rerum permut. cap. 1. eod. titul. in
Sext. In omnibus etiam permutationibus
aliarum rerum, oportet compermutantes
sponte, eiurare res compermutandas, ut al-
terius ius consequantur, leg. 1. de rerum E
permut. P.

h Causa enim renuntiandi & mutandi lo-
ca beneficiorum, debent esse iusta vilita-
tis vel necessitatis ecclesie, vel personarum,
cap. quassum, §. de rerum permutat. ex-
clusis causis presumptionis, temeritatis, pro-

prii lucri personarum, earumque auari-
tie & ambitionis, ca. mutationes, 54. & c.
scias frater, 7. q. 1.

C A P. V I.

- 1 Causa.
- 2 Et effectus.
- 3 Et actio permutationis.

Causa præcipua permutationis, † ne-
cessitas humana est, qua superflua vti-
libus commutantur. a Suadet permuta-
tionem etiam beneficiorum, vtilitas ne-
cessitasque ecclesiarum. b

Efficit autem † permutatio in tempo-
ralibus translationem dominii: c in bene-
ficiis iustum titulum. d

Datur † ideo ad implendam permuta-
tionem actio præscriptis verbis. e Dabatur
& actio iure hoc pontificio olim renun-
tianti præbendam ex causa permutationis
contra episcopum, coram quo renuntia-
set, si ei non assignasset beneficium com-
permutatum, vt aliud simile cōferre ei te-
neretur. f Hodie tamen eo remedio opus
non est, cum renuntiata beneficia ex cau-
sa permutationis, aliis quam compermu-
tantibus conferri non possint. g Agitur &
ex stipulatu stipulatione interposita de
permutando, ad implendam permutatio-
nem. h Si stipulatio autem non interuene-
rit, non comperit actio ad cogendum ad-
uersarium rem promissam dare, cum pœ-
nitere liceat ante rem traditam. i Is tamen
qui ex parte sua implens rem suam iam de-
derit, aget conditione ob causam, remque
suam repetet: k vel vtetur ad implemen-
tum conuentorum præscriptis verbis a-
ctioe in factum, & ad id quod intererit
non impleri. l Agitur & eadem, pro cui-
ctioe rei compermutatæ data. m

S C H O L I A.

- a l. 1. de contrab. emtio. P. & liquet ex antea
dictis in reb. permutandis.
- b c. quassum, §. de rerum permutat. ca. mu-
tationes, ca. scias, 7. q. 1. prodest mutatio
loci

- loci certis personis, ca. valet, § 1. dist. cau. A
 sa quoque, que renuntiatione permittunt
 beneficii, illa possunt translationem seu
 permutationem permittere, de quib. in ca.
 nisi cum pridem, de renun.
- c l. 1. §. penult. de rerum permuta. cap. cum
 venerabilis, 6. de except. leg. ex placito, de
 rerum permuta.
- d Titul. de rerum permut. in decret. Sex. &
 Clementinis, atque permutantes inuan-
 tur decreto. de pacificis possessor.
- e l. naturalis, §. §. fin. autem rem do, de pra-
 script. verbis, Pandect. l. si tibi decem, eod.
 titul.
- f cap. inter cetera, 17. de prabendis.
- g Clem. unic. de rerum permutat.
- h leg. cum precibus, 4. Cod. de rerum per-
 muta. ubi nec ob id in rem dari actionem
 quoque dicitur.
- i lex placito, de rerum permut.
- k Nempe conditione causa non secuta, leg. C
 prima, §. fin. de rerum permutat. l. natura-
 lis, §. primo. de praescript. verb. l. quoniam,
 §. de rerum permutat. leg. fin. C. de condi-
 ctio. ob causam. C. lib. 4. tit. 6.
- l Dist. l. naturalis, §. §. si quidem, de pra-
 script. verbis. l. rebis, 6. & l. fin. C. de rer.
 permuta.
- m leg. prima, §. unde et si ea res, de rerum per-
 mutatio. Praxis vero est in Gallia, ut e-
 uicto compermutato beneficio, liceat ei a
 quo euincitur impetrare literas a cancel-
 laria, ut liceat redire ad beneficiu propriu.
 Et ita iudicatum in senatu Parisensi in
 vigilia assumptionis beatissime virginis,
 anno domini, 1533. scribit Rebuffus in
 dist. de pacificis possessor. num. 157. At-
 que iure communi si renuntiatione facta
 ex causa permutationis, non possit fieri per-
 mutatio sine culpa tamen vel facto
 compermutatum, ut puta si unum be-
 neficium, compermutatis referuatum
 inueniatur, ut quisque debet redire ad
 beneficium renuntiatu compermutatum,
 iuxta equitatem, et si beneficia, 20. de
 praben. in Sexti. vide Rebuffus in
 decisio. 23,

fuit dubitatum, nu. 4. in nouis. Num au-
 tem ad beneficia resignata redeant propria
 auctoritate non impleta permutatione, aut
 per nouam collationem disputat gloss. ad
 dict. cap. si beneficia, & Panormitan. ad c.
 cum venerabilis, nu. 23. de excep. Ioan-
 nes de Selua. in tractat. beneficiorum, 3.
 part. q. 24. Rebuffus in tractat. de pacif.
 possessor. num. 145.

DE LOCATIONE.

TITVLVS XVI.

Materiæ sedes.

- a De locatione tractatur, libr. 3. decretalium, tit.
 18. in Sext. lib. 3. tit. 29. libr. 19. Pandect. titul. 2.
 locati & C. locato, libr. 4. titul. 65. & in institu-
 tionibus Iustiniani, de locatione & conductione,
 libr. 3. tit. 29. eo pertinent tit. de locatione pra-
 diorum civilium vel fiscalium, siue templorum,
 siue rei dominice, lib. 11. C. tit. 70. de conductori-
 bus, & procuratoribus siue exactoribus praedio-
 rum fiscalium & domus Auguste, libr. 10. C. tit.
 71. Accedit huic locatio perpetua, qua dicitur
 Emphytheosis. tit. de iure emphytheo. libr. 4. C.
 tit. fin. & tit. quibus ad conductionem praediorum
 fiscalium accedere non liceat, lib. 11. C. tit. 72.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et finitio.

D Post contractum emtionis & venditio-
 nis, & consequentem permutationem
 agamus de alio, locationis, qui affinis quo-
 que est emtioni, a & cum emtione conue-
 nit in multis, b vt & in aliis ab ea recedit. c
 Locatio, est d vsus rerum & operu me-
 diante mercede certa, ex consensu con-
 cessio.

SCHOLIA.

- a l. 2. loca, P. l. 1. eod. tit. apud Iustin. vt ali-
 quando vix discerni possit, num emtio vel
 venditio sit an locatio, id quod contra-
 ctum est. d. l. 2. §. adeo. leg. conuenit, 65. de
 contrah. emt. l. 1. de estimatoria actio.
- b Nam primo, utraque emtio & locatio, in-
 rigoentium est. leg. ex hoc iure, de iustitia

Ggg 2